Ўзбекистон Республикаси
Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги

60220500 - Фалсафа (шарқ фалсафаси ва маданияти) **бакалавриат таълим йўналишининг малака талаблари**

Тошкент

ЎзР ОЎМТВ
Буйруқ № 365
"25" 08 2021 йил

ИШЛАБ ЧИҚИЛГАН ВА КИРИТИЛГАН:

- Тошкент давлат шарқшунослик университети;

ТАСДИҚЛАНГАН ВА АМАЛГА КИРИТИЛГАН:

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ҳузуридаги Олий ва ўрта махсус, профессионал таълим йўналишлари бўйича ўқув-услубий бирлашмалар фаолиятини Мувофиқлаштирувчи кенгашнинг 202_ йил «24» 08 даги 4 - сонли йиғилишида маъқулланган. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2021 йил «25» 08 даги 365 - сонли буйруғи билан тасдиқланган.

ЖОРИЙ ЭТИЛГАН:

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги.

Мазкур Малака талаблари “Олий таълим давлат таълим стандарти. Асосий қоидалар”, “Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари классификатори”, Ўзбекистон Республикаси Миллий малака рамкасига мувофиқ ишлаб чиқилган расмий меъёрий-услубий хужжат ҳисобланади.

Ўзбекистон Республикаси ҳудудида Малака талабини расмий чоп этиш ҳуқуқи Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигига тегишлидир.

МУНДАРИЖА

Т/р		бет
1.	*60220500 - Фалсафа (шарқ фалсафаси ва маданияти)* бакалавриат таълим йўналишининг умумий тавсифи	4
1.1.	Қўлланиш соҳаси	4
1.1.1.	*60220500 - Фалсафа (шарқ фалсафаси ва маданияти)* таълим йўналиши Малака талабининг қўлланилиши	4
1.1.2.	Малака талабларининг асосий фойдаланувчилари	4
1.2.	*60220500 - Фалсафа (шарқ фалсафаси ва маданияти)* таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятларининг тавсифи	4
1.2.1.	*60220500 - Фалсафа (шарқ фалсафаси ва маданияти)* таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятининг соҳалари	4
1.2.2.	*60220500 - Фалсафа (шарқ фалсафаси ва маданияти)* таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятларининг объектлари	4
1.2.3.	*60220500 - Фалсафа (шарқ фалсафаси ва маданияти)* таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятларининг турлари	5
1.2.4.	*60220500 - Фалсафа (шарқ фалсафаси ва маданияти)* таълим йўналиши бўйича бакалаврларнинг касбий вазифалари	5
2.	*60220500 - Фалсафа (шарқ фалсафаси ва маданияти)* таълим йўналиши бўйича бакалаврларнинг касбий компетенцияларига қўйиладиган талаблар	6
2.1.	Умумий компетенциялар	6
2.2.	Касбий компетенциялар	7
	Библиографик маълумотлар	7
	Келишув варағи	8

1. 60220500 - Фалсафа (шарқ фалсафаси ва маданияти) бакалавриат таълим йўналишининг умумий тавсифи

60220500 - Фалсафа (шарқ фалсафаси ва маданияти) таълим йўналиши бўйича бакалаврлар тайёрлаш кундузги, кечки ва сиртқи таълим шаклларида амалга оширилади. Барча таълим шакллари бўйича ўқитиш кредит-модуль тизими асосида ташкил қилинади. Кундузги таълимда бакалавриат дастурининг меъёрий муддати 4 йил.

1.1. Қўлланиш соҳаси

1.1.1. *60220500 - Фалсафа (шарқ фалсафаси ва маданияти)* таълим йўналиши Малака талабининг қўлланиши.

Малака талаби *60220500 - Фалсафа (шарқ фалсафаси ва маданияти)* таълим йўналиши бўйича бакалаврлар тайёрловчи барча олий таълим ташкилотлари учун талаблар мажмуини ифодалайди.

1.1.2. Малака талабларининг асосий фойдаланувчилари:

- мазкур таълим йўналиши бўйича малака талаблари, ўқув режа ва фан дастурларини ишлаб чиқиш ва янгилаш, улар асосида ўқув жараёнини самарали амалга ошириш учун масъул ҳамда ўз ваколат доирасида битирувчиларнинг тайёргарлик даражасига жавоб берадиган олий таълим ташкилотининг бошқарув ходимлари (ректор, проректорлар, ўқув бўлими бошлиғи, деканлар ва кафедра мудирлари) ва профессор-ўқитувчилари;
- таълим йўналишининг ўқув режаси ва фан дастурларини ўзлаштирувчи олий таълим ташкилотининг талабалари;
- бакалавриат битирувчиларининг тайёргарлик даражасини баҳолашни амалга оширувчи Давлат аттестация комиссиялари;
- таълимни бошқариш бўйича ваколатли давлат органлари;
- олий таълим ташкилотларини молиялаштиришни таъминловчи органлар;
- олий таълим тизимини аккредитация ва сифатини назорат қилувчи ваколатли давлат органлари;
- кадрлар буюртмачилари ва иш берувчи ташкилот ва корхоналар;
- олий таълим ташкилотларига ўқишга кираётган абитуриентлар, уларнинг ота-оналари ва бошқа манфаатдор шахслар.

1.2. *60220500 - Фалсафа (шарқ фалсафаси ва маданияти)* таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятларининг тавсифи.

1.2.1. *60220500 - Фалсафа (шарқ фалсафаси ва маданияти)* таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятининг соҳалари:

60220500 - Фалсафа (шарқ фалсафаси ва маданияти) – "Гуманитар фанлар" таълим соҳасидаги йўналиш бўлиб, умумий ўрта, ўрта махсус, профессионал таълим муассасалари ва техникумларида, шунингдек, хусусий таълим марказларида ихтисослигига доир фанлар билан бир қаторда шарқ ва ғарб тилларини ўқитиш, Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси ва тармоқ илмий тадқиқот институтлари, архив ва музейларида, илмий ва маданий марказлар, давлат ва маҳаллий бошқарув органлари, маънавият ва маърифат, миллий ғояни тарғиб этиш марказлари ва бўлимлари, туризм соҳасида, ўрта, ўрта махсус таълимнинг давлат ва нодавлат муассасаларида маданий алоқаларни ривожлантириш, комил инсонни шакллантиришга йўналтирилган илмий-тадқиқот, маънавий-маърифий, ташкилий-бошқарув, таржимонлик ҳамда консалтинг фаолияти билан боғлиқ комплекс масалалар мажмуасини қамраб олади.

1.2.2. *60220500 - Фалсафа (шарқ фалсафаси ва маданияти)* таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятларининг объектлари:

- мактабгача таълим, умумий ўрта, ўрта махсус, профессионал таълим муассасалари ва техникумлари;
- ижтимоий-гуманитар йўналишдаги илмий тадқиқот муассасалари ва ташкилотлари;
- архивлар, қўлёзма фондлари, ахборот-ресурс марказлари, нашриётлар, оммавий-ахборот муассасалар, турли тадбиркорлик субъектлари ва бошқалар;
- фан ва маданиятнинг турли соҳалари, давлат муассасалари, мамлакат ва халқаро фаолият билан боғлиқ бўлган нодавлат ва давлат тизимлари;

- таржимонлик фаолияти, муҳаррирлик, ноширлик ишлари;

- ихтисослик соҳасига оид бошқа ташкилотлар.

1.2.3. *60220500 - Фалсафа (шарқ фалсафаси ва маданияти)* таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятларининг турлари

- *илмий-тадқиқот;*
- *маънавий ва маърифий;*
- *ташкилий-бошқарув;*
- *педагогик (умумий ўрта, ўрта махсус, профессионал таълим муассасалари ва техникумларда)*
- *таржимонлик;*
- *консалтинг хизмати ва шу кабиларни ўз ичига олади.*

1.2.4. *60220500 - Фалсафа (шарқ фалсафаси ва маданияти)* таълим йўналиши бўйича бакалаврларнинг касбий вазифалари

60220500 - Фалсафа (шарқ фалсафаси ва маданияти) таълим йўналиши бўйича Миллий малака рамкасининг 6-малака даражаси ҳамда бакалавр касбий фаолиятларининг соҳалари, объектлари ва турларига мувофиқ бакалавриат битирувчиси қуйидаги касбий вазифаларни бажаришга қодир бўлиши лозим:

Илмий-тадқиқот фаолиятида:

– фалсафа, маънавият ва маданият соҳасида илмий текшириш институтлари ва марказларда кичик илмий ходим, тадқиқотчи-изланувчи сифатида ишлаш, соҳага оид қўлёзмалар ва матнларни таржима ва таҳлил қилиш, уларни илмий мулоқотга олиб кириш;

– соҳага оид архив ва музейларда экскурсовод, илмий ходим сифатида ишлаш ва иш жараёнини ташкил қилиш;

– илмий ҳисоботлар ва тушунтириш хатларини ишлаб чиқиш;

– ўтказилаётган тадқиқотлар бўйича илмий обзорлар яратиш, рефератлар ва библиографиялар тузиш;

– илмий семинарлар, илмий конференциялар ишида маърузачи, муҳокамаларда қатнашувчи ва референт сифатида иштирок этиш;

– илмий ва соҳага оид журналларга мақола ва тақризлар тайёрлаш;

– интернет тармоғида янги илмий, адабий ва лисоний янгиликлар, янги педагогик технологиялар ва эксплуатацион ютуқлар ҳақидаги маълумотларни мақсадга йўналган ҳолда кидириш ва топиш;

– илмий-тадқиқот ва ишлаб чиқариш жамоаси таркибида касбий фаолият масалаларини ечиш;

– илмий муаммолар ечими натижаларини амалиётга жорий этиш;

Маънавий-маърифий фаолиятида:

– маънавий-маърифий ишларни режалаштириш, уни ташкиллаштириш жараёнида Марказий Осиёдан етишиб чиққан буюк мутафаккирларнинг фаолияти ва маънавий мероси, уларнинг гуманистик характери ҳамда комил инсон ҳақидаги концепциясидан келиб чиққан ҳолда ўқувчилар онгига миллий истиқлол ғоясини сингдириш;

– бугунги таҳликали дунёда маънавий-мафкуравий таҳдидлар моҳиятини англаш, уларга қарши курашиш усул ва воситаларини билиш;

– ўқувчиларда мафкуравий ва ахборот хуружларига қарши иммунитетни юзага келтириш метод ва технологияларидан фойдаланиш;

– глобаллашув шароитида кечаётган жараёнларда Ўзбекистоннинг ўрни ва мавқеини; Шарқ ёзма маънавий, фалсафий меросида ўз аксини топган ахлоқий қадриятларнинг аҳамияти ҳақида тушунтириш ишларини олиб бориш;

– маҳаллаларда маънавий-ахлоқий тарбия масалалари бўйича индивидуал суҳбат ўтказиш;

– миллий урф-одат ва маросимларни ўтказишда умуминсоний қадриятлар, меҳр-мурувват, бағрикенглик, ватанпарварлик, садоқат каби юксак инсоний фазилатларни очиб бериш;

Ташкилий-бошқарув фаолиятида:

– мумтоз меросни ўрганиш ва оммалаштиришга оид турли тадбир, анжуман ва маърифий суҳбатларни ташкиллаштириш ва бошқариш;

– АРМда соҳага тегишли ахборот технологиялари тизимини яратиш ва улардан фойдаланиш билан боғлиқ бўлган жараёнлар мониторинги ҳамда сифатини баҳолаш механизмларини ишлаб чиқиш;

– атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва меҳнат хавфсизлиги талабларига мос келиши борасида ишлаб чиқариш жараёнларини назорат қилиш;

– жамоада ижтимоий ва маънавий-маърифий ишларни ташкил этиш ва бошқарув қарорларини қабул қилиш;

– бажараётган фаолияти бўйича иш режасини тузиш, назорат қилиш ва амалга оширилган ишнинг натижаларини баҳолаш;

Педагогик фаолиятида (умумий ўрта ва ўрта махсус, касб-ҳунар таълими тизимида):

– умумий ўрта, ўрта махсус касб-ҳунар таълим тизимининг таълим муассасаларида тайёргарлик йўналишида назарда тутилган ўқув фанлари ҳамда ўрганилган шарқ ва ғарб тилларидан замонавий ахборот ва педагогик технологиялардан фойдаланиб, назарий ҳамда амалий машғулотларни ўтказиш;

–ўқув жараёнини ташкил этиш ва ўтказилишига кўмаклашиш, тадқиқотларда иштирок этиш, маълумотларни тўплаш, умумлаштириш ва таҳлил этиш;

–ўқитилаётган фанлар бўйича дарс машғулотларини ўтказиш учун зарур бўлган ўқув-методик ҳужжатларни шакллантириш, тузиш ва уларни тадбиқ этиш;

–мустақил таълим ва ижодий қидирув натижасида ўқитилаётган фан ҳамда педагогик фаолият соҳасидаги методлар, воситалар ва шакллар жабҳаларида ўз-ўзини мунтазам такомиллаштириб бориш;

Таржимонлик фаолиятида:

– давлат ва нодавлат ташкилотларида, хусусий корхона ва фирмаларда чет тиллардан таржимонлик қилиш;

– ноширлик муассасаларида таржимон бўлиб ишлаш, соҳага оид рисола ва монографиялар, шунингдек бадиий ва илмий асарлар бўйича мусаҳҳиҳ ва муҳаррирлик фаолиятини амалга ошириш;

Консалтинг хизмати фаолиятида:

– йўналишига мос мавзулардаги лойиҳалар, манбалар, адабиётлар, электрон видео ва аудио маҳсулотларни экспертиза қилиш;

– ихтисосликка мос соҳалар бўйича консалтинг хизматларини кўрсатиш.

2. *60220500 - Фалсафа (шарқ фалсафаси ва маданияти)* таълим йўналиши бўйича бакалаврларнинг касбий компетенцияларига қўйиладиган талаблар

2.1. Умумий компетенциялар:

- давлат сиёсатининг долзарб масалаларини билиши, ижтимоий-иқтисодий муаммолар ва жараёнларни мустақил таҳлил қила олиш;

- хорижий тиллардан бирида касбий фаолиятига оид ҳужжатлар ва ишлар моҳиятини тушуниши, табиий илмий фанлар бўйича касбий фаолияти доирасида зарурий билимларга эга бўлиши ҳамда улардан замонавий илмий асосда касб фаолиятида фойдалана билиш;

- ахборот технологияларини касбий фаолиятида қўллай билиши, ахборотларни йиғиш, сақлаш, қайта ишлаш ва улардан фойдаланиш усулларини эгаллаган бўлиши, фаолиятида мустақил асосланган қарорлар қабул қила олиш;

- янги билимларни мустақил эгаллай билиши, ўз устида ишлаши ва меҳнат фаолиятини илмий асосда ташкил қила олиш;

- соғлом турмуш тарзи ва унга амал қилиш зарурияти тўғрисида тассаввурга эга бўлиш.

2.2. Касбий компетенциялар:

- меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатларни излаш, таҳлил қилиш ва ўзларининг профессионал фаолиятларида фойдаланиш кўникмаларига эга бўлиш;
- қабул қилинган қарорларнинг ижтимоий аҳамияти нуқтаи назаридан жавобгар бўлиш ва ташкилий ва бошқарув қарорларини топиш қобилиятига эга бўлиш;
- фалсафанинг асосий тушунча, тамойиллари ва қонунларини билиши ҳамда уларни объектив оламни ҳамда маънавий меросни тадқиқ этишда қўллай олиш;
- шарқ фалсафаси ва маданиятининг шаклланиши, ушбу соҳадаги турли мактаблар, концепция ва илмий ёндашувлар, уларни тадқиқ этишнинг долзарб масалалари ва усуллари ҳақида тасаввурга эга бўлиш;
- шарқ фалсафаси ва маданиятининг қадимги ва ўрта асрлар ёзма ёдгорликларини билиши, уларни таржима ва таҳлил қила олиш;
- Ўрта аср Шарқ фалсафаси, илм-фани ва маданиятининг, хусусан Марказий Осиёдан етишиб чиққан олим ва мутафаккирларнинг жаҳон цивилизацияси ривожида тутган ўрнини илмий асослаб бера олиш;
- шарқ халқлари маънавий меросидан самарали фойдаланиш муаммолари юзасидан назарий ва амалий хулосалар чиқариш;
- мантиқий тафаккур маданиятига эга бўлиш;
- динлар тарихи ва фалсафаси, ахлоқ ва нафосат фалсафаси, ижтимоий фалсафа бўйича аниқ тасаввур ва билимларга эга бўлиш;
- асосий ўрганилаётган шарқ тилини ўзлаштириш даражаси "А1 бошланғич" босқичидан бошлаб "В2 тилни мустаҳкам эгаллаш ва эркин мулоқот қила олиш" босқичигача бўлган кўникмаларга эга бўлиш;
- асосий ўрганилаётган шарқ тили ҳамда инглиз тилида мулоқот олиб бориши, фалсафага, маънавий меросимизга оид матнларни таржима қила олиш;
- фалсафага оид фанларни ўқитиш методикаси, дарс бериш маҳорати, нутқ маданияти каби тамойиллари;
- касбий фаолиятнинг стандарт вазифаларини ахборот ва коммуникация технологияларидан фойдаланган ҳолда ва ахборот хавфсизлигининг асосий талабларини ҳисобга олган ҳолда ҳал қилиш қобилиятига эга бўлиш.

Библиографик маълумотлар

УДК 002: 651. 1/7 Гурух Т 55

ОКС 01.040.01

Таянч сўзлар:

касбий фаолият тури, компетенция, модуль, таълим йўналиши, касбий фаолият объекти, касбий фаолият жабҳаси, бакалавриатнинг асосий ўқув режа ва фан дастури (бакалавриат дастури), профиль, ўқиб-ўрганиш натижалари, ўқув цикли, Шарқ фалсафаси ва маданияти, Марказий Осиёлик олим ва мутафаккирларнинг жаҳон цивилизацияси ривожида тутган ўрни, Ғарб фалсафаси ва маданияти, ижтимоий ҳаётнинг глобаллашуви даврида Шарқ фалсафаси ва маданиятини ўрганишнинг аҳамияти, маънавий меросга муносабат: ворисийлик ва инновация; миллий ғоя ва миллий ўзликни англаш; маънавий-мафкуравий таҳдидлар моҳиятини англаш; жаҳон динлари тарихи ва фалсафаси; маданий-маърифий тараққиёт, умуминсоний қадриятлар ва миллий маънавият нисбати; фалсафанинг асосий тушунча, тамойиллари ва қонунлари; ижтимоий фалсафа, инсон фалсафаси, ахлоқ ва нафосат фалсафаси; мантиқий тафаккур маданияти; ғоялар фалсафаси; маданият назарияси; халқаро маданий алоқалар.

КЕЛИШУВ ВАРАҒИ

ИШЛАБ ЧИҚИЛДИ:

Тошкент давлат шарқшунослик университети

Ректор_____ **Г.Ш.Рихсиева**

М.Ў.

202_1_ йил «_18_» _____08_____

КЕЛИШИЛДИ:

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ҳузуридаги Олий таълимини ривожлантириш тадқиқотлари ва илғор технологияларни татбиқ этиш маркази

Директор в.б._____ **М.Эсанов**

202_1_ йил «_18_» _____08_____

М.Ў.

Ўзбекистон Республикаси Фанлар академияси Абу Райҳон Беруний номидаги Шарқшунослик институти

Директор_____ **Б.Абдухалимов**

202_1_ йил «_18_» _____08_____

М.Ў.

Республика Маънавият ва маърифат маркази

Раҳбар_____ **М.Ҳожиматов**

202_1_ йил «_18_» _____08_____

М.Ў.

Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон Миллий университети

Ректор _____ **И.Мажидов**

202_1_ йил «_18_» _____08_____

М.Ў.